

Ärinduse ja halduse õppekavagrupi doktoriõppe hindamisotsus Estonian Business School

26/02/2019

**Eesti Kõrg- ja Kutsehariduse Kvaliteediagentuuri
kõrghariduse hindamisnõukogu otsustas kinnitada
hindamiskomisjoni aruande ja viia järgmine EBS ärinduse ja
halduse õppekavagrupi doktoriõppe kvaliteedihindamine läbi
seitsme aasta pärast kõrvaltingimusega**

Lähtuvalt ülikooliseaduse § 10 lg-s 4 ja Eesti Kõrg- ja Kutsehariduse Kvaliteediagentuuri põhimääruse punktidest 3.7.3 ja 3.7.1 tuleneva volituse põhjal kehtestatud dokumendi "Doktoriõppe õppekavagrupi kvaliteedi hindamine" punktidest 40.1 ja 41 sedastab Eesti Kõrg- ja Kutsehariduse Kvaliteediagentuuri kõrghariduse hindamisnõukogu (edaspidi Nõukogu) järgmist:

1. EBS kooskõlastas EKKAgas õppekavagrupi kvaliteedihindamise aja 11.10.2017.
2. EKKA juhataja kinnitas 23.08.2018 korraldusega EBSi, Tartu Ülikooli ja Tallinna Tehnikaülikooli õiguse ning ärinduse ja halduse (koos majandusega) doktoriõppe õppekavagrupide kvaliteedihindamise komisjoni (edaspidi komisjon) koosseisus

Roger Levy (chairman)	Professor, London School of Economics, Ühendkuningriigid
Andrew Clark	Professor, Paris School of Economics, Prantsusmaa
Aalt Willem Heringa	Professor, Maastricht University, Holland
Per Læg Reid	Professor, University of Bergen, Norra
Maris Moks	Doktorant, Hertie School of Governance, Saksamaa
Janek Uiboupin	Juhatuseliige, Coop Pank AS, Eesti

3. EBS esitas ärinduse ja halduse õppekavagrupis hindamisele järgmise doktoriõppekava:

Juhtimisteadus

4. EBS esitas eneseanalüüsi aruande EKKA büroole 16.07.2018, mille hindamiskoordinaator saatis komisjonile 13.08.2018.
5. Hindamiskülastus EBSis toimus 19.10.2018.
6. Komisjon saatis hindamisaruande projekti EKKA büroole 21.11.2018, mille EKKA edastas kõrgkoolile kommenteerimiseks 21.11.2018 ja millele EBS esitas vastuse 3.12.2018.
7. Komisjon esitas lõpliku hindamisaruande EKKA büroole 11.12.2018. Hindamisaruanne on otsuse lahutamatu osa. Aruanne on kättesaadav EKKA koduleheküljel.
8. Lõpliku hindamisaruande ja eneseanalüüsi aruande edastas Nõukogu sekretär Nõukogu liikmetele 14.12.2019.
9. Nõukogu arutas saadud dokumente 26.02.2019 istungil 10 liikme osalusel ning otsustas tuua hindamisaruandest välja järgmised EBS ärinduse ja halduse õppekavagrupi doktoriõpet puudutavad tugevused, soovitused ning parendusvaldkonnad.

Komisjon töö nii EBSi, Tartu Ülikooli kui Tallinna Tehnikaülikooli ärinduse ja halduse (koos majandusega) ning õiguse õppekavagruppide puhul välja järgmised läbivad parendusvaldkonnad ja soovitused:

- 1) Koostöö ülikoolide erinevate struktuuriüksuste sees ja vahel ning ka ülikoolidevaheline koostöö jätab soovida. Koostööd ei soosi konkurents teadusrahastusele ning kõrgeltkvalifitseeritud juhendajate ja vastuvõetavate doktorantide vähene arv. Häid näiteid koostööst on väga vähe.
- 2) Suur osa üliõpilasi ei näe doktorikraadil väärtust väljaspool akadeemilist karjääri. Tööstusdoktorantuur ei ole seni edukalt käivitunud.
- 3) Kuigi täiskoormusel üliõpilased hindavad lisarahastust kõrgelt, ei leia nad siiski, et 660€+400€ on piisav äraelamiseks, mistõttu paljud neist käivad õpingute kõrvalt tööl, mõnel neist on lausa mitu töökohta. Uus doktorantide vastuvõtu ja rahastuse süsteem pigem välistab osakoormusega doktorantuuri võimaluse. Arvestades, et doktorantide arv on väike ja kodumaiste talentide arv on madal, peab see olema kohandatud ka osakoormusega doktoriõppe jaoks. Selles kontekstis peaksid uued uurimistaotlused sisaldama võimalust nii täis- kui osakoormusega doktorantide rahastamiseks.
- 4) Enamus õpirännetest on eelkõige lühiajalised ning osakoormusel õppivate üliõpilaste jaoks on õpirände võimalused tihti olematud. Eesti doktorantidele, kellest suur osa õpib *de facto* osakoormusel ning kellel on ka muid kohustusi peale õppimise, on see probleemiks. Vaja on arendada uusi võimalusi doktorantide pikemaajaliseks rahvusvaheliseks mobiilsuseks. Näiteks oleks vaja tugevdada sellekohaseid nõudeid ning rahalisi stiimuleid.
- 5) Juhendamispätka ning hindamisprotsessid on väga erinevad. Näiteks ei ole kõigil üliõpilastel kaasjuhendajat. Mõned juhendajad kohtuvad oma üliõpilastega kord nädalas, mõned kord kuus või kaks korda aastas. Kui välja arvata iga-aastased atesteerimised, puuduvad ühtsed juhendamisel standardid. Kaasjuhendamise nõue peaks kehtima kõikidele üliõpilastele. Ülikoolid peaksid olema aktiivsemad juhendajate oskuste arendamisel. Aktiivsete teadlaste kaasamine juhendajatena peaks olema suurem prioriteet.
- 6) Kolme publikatsiooni või monograafia vahelise valiku osas soovib komisjon anda tulevastele doktorandidele võimalus valida võrdselt mõlema alternatiivi vahel. Doktorandid, kes on

otsustanud kolme publikatsiooni kasuks, peaksid olema vähemalt ühe artikli ainuautorid ning juhendaja ei tohiks olla kaasautoriks rohkem kui ühel artiklil. Artiklid/monograafiad peaksid täitma eelretsenseeritud teadusartikli nõudeid, kuid ei peaks komisjoni hinnangul olema tingimata avaldatud enne doktoritöö esitamist.

- 7) Kõigi õppekavade puhul tuleb välja arendada ja määratleda doktoriõppe tulemusnäitajad ning nende täitmist regulaarselt jälgida. Välja tuleks töötada vähemalt vastuvõtu-, edasijõudmise- ja lõpetamisalased ning doktorandide rahulolu ja rahvusvahelise mobiilsusega seotud sihtväärtused, samuti teadustöö tasemenäitajad ja juhendamisstandardid. Selgelt tuleks määratleda juhendaja töökoormus ning sihid juhendamisalaste pädevuste arendamiseks. Ülikoolide tegevuskavad tuleb siduda nende indikaatorite ja eesmärkidega. Sihtide saavutamiseks tuleb seada SMART eesmärgid ning lõimida need tegevuskavadesse.
- 8) Kuna kriitilise massi saavutamine on väljakutse enamikes valdkondades, tuleks Majandusteaduse ja innovatsiooni doktorikooli tugevdada ning kaasata sinna uurimisrühmasid, et edendada suuremat koostööd akadeemiliste üksuste ja ülikoolide vahel.
- 9) Kuna eelkaitsmistel on väga suur roll, tuleks ka neisse kaasata kaks ülikoolivälist hindajat. Samu oponente võib loomulikult kasutada ka ametliku kaitsmise raames.

Komisjon töö EBS ärinduse ja halduse õppekavagrupi õppekava puhul välja järgmised tugevused, parendusvaldkonnad ja soovitused:

Tugevused

- 1) Ülikool on loonud doktorantidele tasustatud nooremteaduri ametikohad.
- 2) Üliõpilaste rahulolu õppekavaga on kõrge, õppekavaarenduses arvestatakse nende tagasisidet. Üliõpilastel on kõrge motivatsioon korraldada ise seminare erinevate oskuste arendamiseks.
- 3) Õppeprotsess on paindlik, mis sobib doktorantide ametialase ja ka demograafilise profiiliga.
- 4) Tunnustust väärivad osalemine rahvusvahelistes teadusvõrgustikes, näiteks 2018 aasta maikuus allkirjastas EBS koostöölepingu Soome kõrgkooliga Laurea University of Applied Sciences, et vastu võtta nende doktorante ning osaleda teaduskoostöös. EBSi akadeemiline personal ja doktorandid osalevad aktiivselt järgmistes rahvusvahelistes teadusvõrkudes: Globe Society, Cranet Network, IMSS Network, EBEN Network, EABIS Network on Business and Society, Nordplus Network, E-World uurimisrühm jt.
- 5) Õppekavale on edukalt värvatud välisüliõpilasi, 2018. aastal oli 54-st doktorandist 21 välismaalased.

Parendusvaldkonnad ja soovitused

- 1) Arvestades üliõpilaste suhteliselt väikest arvu ning sellest tulenevaid raskusi piisava ekspertiisi väljaarendamiseks osades uurimisvaldkondades, on murekohaks doktoriõppe jätkusuutlikkus. 2013-2017 oli lõpetamise efektiivsus väga madal. 2018. aasta vastuvõtt oli viimaste aastate väikseim, väljalangemine kõrge (7) ning enamike lõpetajate õpingute pikkus oli rohkem kui 4+2 aastat.
- 2) Eneseanalüüsis on mainitud, et doktorantide arv, kes võetakse vastu rahvusvahelistele eelretsenseeritavatele akadeemilistele konverentsidele, on langemas. Eesmärgiks on aga seatud osalemist suurendada. Vajalik on selles osas juhendajate suurem proaktiivsus ning määratleda kohustuslikud kvantitatiivsed tulemusnäitajad.

- 3) Kõik otsused seoses õppekava, teadus- ja arendustegevuse ning doktorandide hindamisega tehakse teadus- ja arendusnõukogus, mille liikmed on kõik doktorioõppe õppejõud ja programmijuht. See seab nendele inimestele suure vastutuse, millega kaasnevad ka huvide konfliktid.
 - 4) Ressursside kättesaadavus on EBSis suureks probleemiks, kuna eraülikoolina puudub EBSil juurdepääs teaduslikele andmebaasidele, mis on kättesaadavad avalik-õiguslikele ülikoolidele (näiteks Web-of-Science, JStor, Scopus jne). EBSi tegevuskava kohaselt oli plaanis see probleem lahendada 2018. aasta lõpuks, kuid 2019. a veebruari seisuga lahendust leitud ei ole.
 - 5) Teadusöö maht ja võimekus on teema, mis on suureks murekohaks ja mida on vaja palju rohkem arendada. EBSi eneseanalüüsis on küll välja toodud, et juhendajate teadusprojektide vähesus on üheks teadustöö nõrkuseks, kuid puudub siiski selge arusaam, kuidas ja millal olukorrale lahendus leitakse. Arvestades olukorra tõsidust vajavad uurimiserühmad kiiret konsolideerimist. Uurimiserühmad, mis ei ole 18 kuu jooksul seatud eesmärged saavutanud, tuleks sulgeda.
 - 6) Kuna teadustegevuse tugevdamine on väga oluline EBSi doktorioõppe ellujäämiseks, on investeerimine uurimiserühmadesse, täiendavasse personali, koostöösse Tartu Ülikooliga ning doktorantidest nooremteaduritesse kriitilise tähtsusega. Doktorantidest nooremteadurite arvu tuleks suurendada.
 - 7) Ainult 8 üliõpilasel 54st on olemas kaasjuhendaja ning see olukord vajab kohest parandamist. Samuti ei tohiks kompetentse kaasjuhendaja leidmine olla üliõpilase enda vastutus, vaid selle eest peaks vastutama juhendaja ning teadus- ja arendusnõukogu.
 - 8) Nagu ka eneseanalüüsis mainitud, on doktoritööde juhendajate vanuseline profiil murekohaks. Uued õppejõud tuleks kiirelt integreerida juhendamisprotsessi. Samuti on täiskoormusega õppejõudude osakaal ohtlikult madal. Vajalikud on viivitamatud tegevused uute kvalifitseeritud töötajate värbamiseks.
 - 9) EBSi doktorantide kogukond on suures osas virtuaalne. Välisüliõpilased viibivad peamiselt oma kodumaal ning käivad Eestis kaks korda semestris mõneks päevaks. Kohalikel doktorantidel on aga muud töö- ja perealased kohustused. Arvestades praeguse doktorantide kogumi eripalgelisust, on tähtis, et EBS jätkaks investeerimist distantsõppe võimalustesse. Eksternid võiksid saada endale osakoormusega õppiva doktorandi staatuse.
- 10.** Dokumendi „Doktorioõppe õppekavagrupi kvaliteedi hindamine“ p 40 sätestab, et hindamisnõukogu kinnitab hindamisaruande kolme kuu jooksul pärast selle saamist. Nõukogu kaalub hindamiskomisjoni poolt välja toodud tugevusi, parendusvaldkondi ja soovitusi ning otsustab viia järgmine õppekavagrupi kvaliteedi hindamine läbi kas seitsme, viie või kolme aasta pärast.
- 11.** Nõukogu kaalus punktis 9 toodud tugevusi, parendusvaldkondi ja soovitusi ning leidis, et õppekava, sellel toimuv õpe ning õppealane arendustegevus vastavad nõuetele juhul, kui on täidetud järgnevad tingimused:
- Vabariigi Valitsuse määruse „Kõrgharidusstandard“ (KHS) § 6 lg 7 p 1 näeb ette, et *õppetöös on olemas korralised õppejõud ja teadustöötajad, kes vastavad õigusaktides kehtestatud kvalifikatsiooninõuetele ning kelle arv on nende ülesannetest, läbiviidava õppe- ja teadustöö mahust ning juhendatavate üliõpilaste arvust tulenevalt piisav, et õppekava eesmärged ja õpiväljundeid saavutada*. Kõrgkoolis on täiskoormusega õppejõudude osakaal ohtlikult madal. Vajalikud on viivitamatud tegevused uute kvalifitseeritud töötajate värbamiseks. Murekohaks on ka doktoritööde juhendajate vanuseline profiil. Uued õppejõud tuleks kiirelt integreerida juhendamisprotsessi.

- KHS § 6 lg 7 p 2 näeb ette, et *õpingute läbiviimine vastab nõuetele, kui konkreetsetes õppeaines õppetööd läbiviival õppejõul või teadustöötajal on selleks vajalik õpetamispädevus (mis hõlmab KHS § 2 p 6 järgi ka juhendamist) ning tema kvalifikatsioon toetab õppekava eesmärkide ja õpiväljundite saavutamist. KHS § 6 lg 7 p 7 näeb ette, et õppetöö läbiviimiseks ning doktoriõppega seotud teadus- ja arendustegevuseks on olemas finantseerimisallikad ning nende hankimist toetav strateegia. Regulatsiooni „Doktoriõppe õppekavagrupi kvaliteedi hindamine“ p 5.4.1 näeb ette, et õppejõud osalevad teadus-, arendus- ja/või loometegevuses tasemel ja mahus, mis on piisav doktoriõppe läbiviimiseks õppekavagrupis ning doktoritööde juhendamiseks. Juhendajatel on vähe teadusprojekte ning puudub selge arusaam, kuidas ja millal olukorrale lahendus leitakse. Arvestades olukorra tõsidust vajavad uurimisrühmad kiiret konsolideerimist. Investeerimine uurimisrühmadesse, täiendavasse personali, koostöösse teiste ülikoolidega ning doktorantidest nooremteaduritesse on kriitilise tähtsusega.*
- 12.** Haldusmenetluse seaduse (HMS) § 53 lg 1 p 2 järgi on haldusakti kõrvaltingimus haldusakti põhiregulatsiooniga seotud lisakohustus ja p 3 kohaselt ka lisatingimus haldusakti põhiregulatsioonist tuleneva õiguse tekkimiseks. HMS § 53 lg 2 p-d 2 ja 3 sätestavad, et haldusaktile võib kehtestada kõrvaltingimuse, kui kõrvaltingimusega tuleks haldusakt jätta andmata või kui haldusakti andmine tuleb otsustada halduse kaalutusõiguse alusel. Nõukogu leidis, et kõrvaltingimusega tuleks järgmine õppekavagrupi kvaliteedihindamine viia läbi 5 aasta pärast ning dokumendi “Doktoriõppe õppekavagrupi kvaliteedi hindamine” punktide 40.1 ja 41 alusel

OTSUSTAS

Kinnitada hindamisaruanne ning viia järgmine EBS ärinduse ja halduse õppekavagrupi doktoriõppe kvaliteedi hindamine läbi seitsme aasta pärast järgmise kõrvaltingimusega:

Estonian Business School esitab hiljemalt kuupäevaks 26.02.2021 ingliskeelsena punktis 11 kirjeldatud puuduste kõrvaldamise kohta aruande. Kõrvaltingimuse täitmise hindamiseks kaasatakse hindamiskomisjoni liikmeid.

Otsus võeti vastu 10 poolthäälega. Vastu 0.

- 13.** Nõukogu teeb EBS-ile ettepaneku esitada EKKA-le hiljemalt 26.02.2021 ingliskeelsena tegevuskava ka aruandes toodud muude parendusvaldkondade ning soovitude arvestamise kohta.
- 14.** Isikul, kes leiab, et otsusega on rikutud tema õigusi või piiratud tema vabadusi, on võimalik esitada vaie EKKA hindamisnõukogule 30 päeva jooksul pärast seda, kui vaide esitaja vaidlustatavast toimingust teada sai või oleks pidanud teada saada.

Nõukogu saadab vaide EKKA hindamisnõukogu vaidekomisjonile, kes esitab 5 päeva jooksul vaide saamisest nõukogule kirjaliku erapooletu arvamuse vaide põhjendatuse osas. Nõukogu lahendab vaide 10 päeva jooksul selle saamisest, võttes arvesse vaidekomisjoni põhjendatud seisukohta. Kui vaiet on vaja täiendavalt uurida, võib hindamisnõukogu vaide läbivaatamise tähtaega pikendada kuni 30 päeva võrra.

Otsuse kohtulik vaidlustamine on võimalik 30 päeva jooksul alates selle kättetoimetamisest, esitades kaebuse Tallinna Halduskohtu Tallinna kohtumajja halduskohtumenetluse seaduses sätestatud korras.

Eve Eisenschmidt
Nõukogu esimees

Hillar Bauman
Nõukogu sekretär